

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

YAVUZ VE YAYLALI / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 12606/11)

KARAR

STRAZBURG

17 Aralık 2013

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Yavuz ve Yaylalı / Türkiye davasında,

Başkan,

Guido Raimondi,

Yargıçlar,

Işıl Karakaş,

Peer Lorenzen,

Dragoljub Popović,

András Sajó,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) 26 Kasım 2013 tarihinde gerçekleştirdiği müzakereler neticesinde anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (no. 12606/11) davanın temelinde, Türk vatandaşları olan Merve Yavuz ve İbrahim Yaylalı'nın ("başvuranlar") 6 Ocak 2011 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuranlar, İstanbul'da görevli Avukat M. Hanbayat tarafından temsil edilmektedirler. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmektedir.

3. Başvuranlar özellikle Sözleşme'nin 10. maddesi ile öngörüldüğü üzere ifade özgürlüğü haklarının ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

4. Başvuru, 28 Kasım 2011 tarihinde Hükümete tebliğ edilmiştir. Sözleşme'nin 29. maddesinin 1. fıkrası gereğince, Daire'nin davanın kabul edilebilirliği ve esası hakkında aynı anda karar vermesi kararlaştırılmıştır.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuranlar, Merve Yavuz ve İbrahim Yaylalı sırasıyla 1984 ve 1974 doğumlu olup Samsun'da ikamet etmektedirler.

6. Maoist Komünist Partisi'ne - yasadışı silahlı bir örgüt, Halk Kurtuluş Ordusu (HKO) - üye olan on yedi kişi, 17 Haziran 2005 tarihinde Ovacık'ta güvenlik güçleriyle aralarında yaşanan çatışma sırasında hayatlarını kaybetmişlerdir.

7. Başvuranlar, 21 Haziran 2005 tarihinde, bu on yedi kişinin ölümünü protesto etmek amacıyla Ovacık'tan yaklaşık 650 km uzaklıkta, Samsun'da düzenlenen bir gösteriye katılmışlardır. Göstericiler, bu gösteri sırasında okunan basın açıklamasında, çatışmaya karışan kamu görevlilerini kanuna aykırı olarak bu kişileri öldürmekle ve cesetleri parçalamakla suçlamışlardır. Başvuranlar, devletin hukukun üstünlüğü ilkesine riayet etmediği ve demokratik bir devlet olmadığı sonucuna varmışlardır. “Katil devlet hesap verecek”, “devrim şehitleri ölümsüzdür” ve “yaşasın devrimci dayanışma”, “bedel ödedik, bedel ödeteceğiz” şeklinde sloganlar atılmıştır.

8. Terör örgütü lehine propaganda yaptıklarından şüphelenilen başvuranlar yakalanarak gözaltına alınmışlardır.

9. 27 Haziran 2005 tarihinde öncelikle, Samsun Cumhuriyet savcısı tarafından başvuranların ifadesi alınmış, ardından da Samsun Sulh Ceza Hâkimi huzuruna çıkarılmışlardır. Bunun üzerine hâkim ilgililerin tutuklanmalarına karar vermiştir.

10. Başvuranlar, belirtilmeyen bir tarihte, tutukluluk kararına itiraz ederek tahliye edilmelerini talep etmişlerdir. Başvuranlar, 5 Temmuz 2005 tarihinde tahliye edilmişlerdir.

11. Samsun Cumhuriyet Savcısı, 7 Temmuz 2005 tarihinde görevsizlik kararı vermiş ve başvuranlar hakkında 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen suçu işlediklerine dair şüphelenildiği gerekçesiyle başvuranların dosyasını Özel Yetkili Ankara Cumhuriyet Başsavcı Vekilliğine göndermiştir.

12. Başvuran Merve Yavuz, 8 Temmuz 2005 tarihinde on yedi kişinin ölümünü ve tutuklanmalarını protesto etmek amacıyla bir diğer gösteriye katılmıştır. Bu gösteri sırasında başvuran basın açıklamasını okuyarak, basın yoluyla fikirlerini ifade ettikleri gerekçesiyle tutuklandıklarını iddia etmiştir. Aynı gün “Tutuklamalar, provakasyonlar, baskılar bizi yıldıramaz, “direne direne kazanacağız” ve “bedel ödedik, bedel ödeteceğiz” şeklinde sloganlar atılmıştır.

13. Ankara Cumhuriyet Savcısı (“savcı”) 21 Şubat 2007 tarihli iddianame ile, terör örgütü lehine propaganda yapma suçunu cezalandıran Terörle Mücadele Kanununun 7. maddesinin 2. fıkrası uyarınca başvuranların ve diğer yirmi bir kişinin cezalandırılmasını talep etmiştir. Savcı, başvuranların gösterilere katıldıklarını ve söz konusu örgüt lehine sloganlar attıklarını ileri sürmüştür. Ayrıca savcıya göre, başvuranların güvenlik güçleri tarafından yasadışı silahlı örgüt üyelerine karşı kullanılan güce ilişkin eleştirileri ile bu örgütün propagandası iç içe geçmiştir.

14. Başvuran, İbrahim Yaylalı talimat yoluyla alınan 13 Nisan 2007 tarihli ifadesinde suçlamaları reddetmiştir. Başvuran, savcı ve hâkim önünde verdiği ifadelerini yineleyerek, 21 Haziran 2005 tarihli gösteriye katıldığını ve on yedi kişinin gereksiz yere ve kaygısızca öldürülmesini protesto etmek amacıyla “devrim şehitleri ölümsüzdür” şeklinde slogan attığını iddia etmiştir.

15. Başvuran, Merve Yavuz, talimat yoluyla alınan 30 Mayıs 2007 tarihli ifadesinde, suçlamaları reddetmiştir. Başvuran, Ovacık'ta on yedi kişi ve Ankara'da diğer bir kişinin öldürülmesine karşı tepkisini ifade etmek amacıyla yalnızca 21 Haziran 2005 ve 8 Temmuz 2005 tarihli gösterilere katıldığını beyan etmiştir. Başvuran, yasadışı örgütle herhangi bir ilişkisi ya da bağlantısı olduğunu kabul etmemiştir.

16. Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nde ("Ağır Ceza Mahkemesi") görülen 1 Nisan 2008 tarihli duruşma sırasında, savcı davanın esasına ilişkin mütalaasını açıklayarak, başvuran İbrahim Yaylalı'nın terör örgütü lehine propaganda yaptığı gerekçesiyle cezalandırılmasını talep etmiştir. Başvuran Merve Yavuz'un ise iki gösteriye katıldığını ve bu gösteriler sırasında anılan örgüt lehine sloganlar attığı gerekçesiyle Terörle Mücadele Kanununun 7. maddesinin 2. fıkrası uyarınca iki kat daha fazla ceza almasını talep etmiştir.

17. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 6 Mart 2009 tarihinde verilen kararla, başvuran İbrahim Yaylalı, Terörle Mücadele Kanununun 7. maddesinin 2. fıkrası uyarınca on ay hapis cezasına ve başvuran Merve Yavuz ise aynı hüküm uyarınca toplam yirmi ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, gerekçelerinde, demokratik bir toplumda ifade özgürlüğünün önemini yeniden ifade etmiş, ancak hiçbir devletin ulusal birliğe zarar verme amacı taşıyan terör örgütlerinin övülmesi karşısında tarafsız kalamayacağı kanısına varmıştır. Mahkemeye göre sorunun kaynağı, terör örgütlerinin ve üyelerinin varlığıdır. Başvuranların söz konusu yasadışı örgüt tarafından şiddet kullanımını kınamamaları, örgütün sözlerine benzer nitelikteki kendi sözleri gibi, bu tür örgütler lehine her türlü propaganda eyleminin yasaklanması kapsamına girmiştir.

18. Başvuranlar, belirtilmeyen bir tarihte temyize başvurmuşlardır.

19. Yargıtay, 8 Temmuz 2010 tarihli kararla, ilk derece mahkemesince verilen kararı onamıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

20. Olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan, 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 7. maddesinin 2. fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki gibi öngörmektedir:

“Terör örgütünün propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (...)”

21. 30 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe giren, 3713 Sayılı yeni Terörle Mücadele Kanunu’nun 7. maddesinin 2. fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

“Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (...)”

III. İLGİLİ ULUSLAR ARASI HUKUK

22. Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi’nin (“Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi”) giriş bölümü aşağıdaki gibi belirtilmektedir:

“(...)”

Bu Sözleşme’nin mevcut ifade özgürlüğü ve dernek kurma özgürlüğüne ilişkin ilkeleri değiştirme niyetinde olmadığını kabul ederek;

“(...)”

23. Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi’nin 1. maddesi şu şekilde ifade edilmektedir:

“Madde 1 - Terminoloji:

1. Bu Sözleşme’nin amaçları açısından, “terör suçu” Ek’te sıralanan antlaşmalardan birinin kapsamına giren veya bu antlaşmalarda tanımlanan suçlar anlamına gelir.

(...)”

24. Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi’nin 5. maddesi şu şekilde okunmaktadır:

“Madde 5 - Terör suçunun işlenmesine alenen teşvik

1. Bu Sözleşme’nin amaçları açısından, “bir terör eylemini işlemeye alenen teşvik”, terör suçunun işlenmesini kışkırtmak niyetiyle, böyle bir eylemin dolaylı olsun veya olmasın terör suçlarını savunarak, bir veya birden fazla suçun işlenmesi tehlikesine yol açacak bir mesajın kamuoyuna yayılması veya başka bir şekilde erişilebilir hale getirilmesi anlamına gelir.

2. Her bir Taraf, 1. paragrafta tanımlandığı şekilde, yasadışı olarak ve kasten işlendiği durumlarda, terörizm suçunu işlemeyi alenen teşviki ulusal mevzuatı açısından cezai suç olarak ihdas etmek üzere gerekli olabilecek tedbirleri alacaktır.”

25. Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi’nin 12. maddesi aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

“Madde 12 – Koşullar ve Güvenceler

1) Her bir Taraf, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına dair Sözleşme, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ve uluslararası hukuk uyarınca diğer yükümlülüklerin de yer aldığı şekilde ve o Tarafa uygulanabildiği durumlarda, insan hakları yükümlülüklerine, özellikle ifade özgürlüğü, dernek kurma özgürlüğü ve din özgürlüğüne saygı göstererek bu Sözleşmenin 5 ila 7. ve 9. maddelerde yer alan konuların suç haline getirilmesinin ihdasını, uygulanmasını ve yerine getirilmesini sağlayacaktır.

2) Bu Sözleşme’nin 5 ila 7. ve 9. maddelerde yer alan konuların suç haline getirilmesinin ihdası, uygulanması ve yerine getirilmesinde ayrıca, izlenen meşru amaçlar ve demokratik toplum açısından gereklilik göz önünde bulundurularak oransallık ilkesine bağlı kalınacak ve her türlü keyfilik, ayrımcılık veya ırkçı muamele dışında tutulacaktır.”

26. Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi'nin Açıklayıcı Raporu'na göre, bu Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. paragrafında; “bir terör eylemini işlemeye alenen teşvik”, terör suçunun işlenmesini kışkırtmak niyetiyle, böyle bir eylemin dolaylı olsun veya olmasın terör suçlarını savunarak, bir veya birden fazla suçun işlenmesi tehlikesine yol açacak bir mesajın kamuoyuna yayılması veya başka bir şekilde erişilebilir hale getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Terörizm Uzmanlar Komitesi bu hükmü kaleme alırken Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nin (Görüş no. 255 (2005), paragraf 3 vii ve devamı) ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri'nin (doküman BcommDH (2005) 1, 30. paragrafın sonu) görüşlerini dikkate almıştır. İlgili Komiser görüşünde, bu hükmün terör şiddetini dolaylı yönden teşvik eden eylemleri oluşturabilecek nitelikte “saldırının failini öven mesajların yayılması, mağdurların aşağılanması, terör örgütlerine mali kaynak sağlanması yönündeki çağrısı ve diğer benzer davranışları” kapsadığını ileri sürmüştür.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

27. Başvuranlar, fikirlerini ifade ettikleri gerekçesiyle ağır cezai müeyyidelere maruz kalmalarından şikâyet etmektedir. Bu bağlamda, Sözleşme'nin 10. maddesini ileri sürmektedirler. Bu madde uyarınca:

“1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. (...)

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

28. Hükümet, başvuruların iddiasını kabul etmemektedir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

29. Mahkeme bu şikâyetin Sözleşme’nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve diğer yandan, herhangi bir kabul edilemezlik unsurunun bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla başvurunun kabul edilebilir olduğu belirtilmelidir.

B. Kabul edilebilirlik hakkında

1. Tarafların iddiaları

30. Hükümet, demokratik bir toplumda ifade özgürlüğünün önemini kabul etmektedir. Ancak başvuruların somut olayda fikirleri ya da eleştirileri nedeniyle mahkûm edilmediklerini ileri sürmektedir. Hükümete göre başvurular tarafından atılan sloganlar, güvenlik gücü mensupları ve ailelerine karşı şiddeti teşvik edici niteliktedir ve dolayısıyla yasadışı örgüt lehine propaganda eylemini teşkil etmiştir. Hükümet, bu durumda başvuruların şikâyetçi olduğu müdahalenin, kargaşayı ya da suçu önleme maksadı taşıması nedeniyle makul olduğunu iddia etmektedir.

31. Başvurular, Hükümetin iddialarına karşı çıkarak kendi iddialarını savunmaya devam etmektedirler. Başvurular, terör örgütü lehine propaganda yapmadıklarını ve şiddeti ya da terörü teşvik etmediklerini yinelemektedirler. İlgililere göre, on yedi kişinin ölümü yaşam hakkına aykırıdır ve ayrıca açıklamalar ve sloganlar, bu olaya ilişkin eleştirileri

içermektedir. Toplumun bu duruma dikkatini çekme gayesi taşıdıklarını iddia etmektedirler.

2. AİHM'in değerlendirmesi

32. AİHM'e göre başvuranların 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin 2. fıkrası uyarınca hapis cezasına mahkûm edilmelerinin ilgililerin ifade özgürlüğü haklarına yapılan müdahale olarak incelendiği açıkça görülmektedir. Mahkeme, taraflardan hiçbirinin bu duruma itiraz etmediğini kaydetmektedir.

33. Benzer müdahale, “kanunla öngörülmediği”, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen amaçlardan biri ya da birkaçını taşımadığı ve bu amaçlara ulaşmak için “demokratik bir toplumda gerekli” olmadığı sürece Sözleşme'nin 10. maddesine aykırıdır. Mahkeme, bu koşulları ayrı ayrı inceleyecektir.

a) “Müdahalenin kanunla öngörülmesi”

34. Hükümete göre somut olayda söz konusu müdahale 3713 sayılı kanunun 7. maddesinin 2. fıkrasına dayandırılmaktadır.

35. Başvuranlar, bu hususa ilişkin herhangi bir görüş sunmamaktadırlar.

36. Mahkeme, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrası anlamında “yasayla öngörülen” ifadesinin öncelikle ihtilaf konusu tedbirin iç hukukta bir temelinin olmasını gerektirdiğini, ancak ilgili yasanın niteliğiyle de bağlantılı olduğunu hatırlatmaktadır. Bu ifade, yasanın ilgili kimse için erişilebilir nitelikte olmasını, böylelikle kendisi açısından sonuçlarını öngörebilmesini ve hukukun üstünlüğü ilkesiyle uyumlu olmasını gerekli kılmaktadır (Bk, diğer birçok karar arasından, *Ezelin / Fransa*, 26 Nisan 1991, § 45, seri A no. 202).

37. Somut olayda, 3713 sayılı kanunun 7. maddesinin 2. fıkrasının başvuranların mahkûmiyetinin yasal dayanağını oluşturması tartışma konusu olmamaktadır. Bu maddede özellikle “terör örgütünün propagandasını yapan kişilerin, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı (...)” belirtilmiştir.

38. Mahkeme, kanunun erişilebilirliği konusunda herhangi bir sorunun ortaya çıkmadığını saptamaktadır. Diğer yandan, Mahkeme, başvuranların özellikle atılan sloganlar nedeniyle terör örgütü lehine propaganda yaptıkları gerekçesiyle suçlu bulunduklarını kaydetmektedir. Yukarıda ifade edilen kanunun 7. maddesinin 2. fıkrasında belirtilenler ile başvuranları propaganda suçundan mahkûm etmek amacıyla Ağır Ceza Mahkemesi ve Yargıtay’ın bu hükmü yorumlama biçimini göz önünde bulunduran AİHM, hükmün uygulanmasının öngörülebilirliği konusunda ciddi şüphelerin bulunduğu kanısındadır (*Ekin Derneği / Fransa*, no. 39288/98, § 46, AİHM 2001-VIII). Ancak, müdahalenin gerekliliği konusunda vardığı sonucu dikkate alan Mahkeme, bu sorunu incelemenin yararsız olacağı kanısındadır (*Gözel ve Özer / Türkiye*, no. 43453/04 ve 31098/05, § 44, 6 Temmuz 2010).

b) Meşru amaç

39. Hükümet, müdahalenin “kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi” ile “ulusal güvenliğin” korunmasını amaçladığını ifade etmektedir.

40. Başvuranlar bu hususa ilişkin olarak herhangi bir görüş sunmamaktadırlar.

41. Mahkeme’ye göre müdahale, hiç şüphesiz Sözleşme’nin 10. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen amaçlardan birini - yani “kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi” veya “ulusal güvenliğin” korunması - taşımıştır.

c) “Müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olması”

42. Mahkeme, ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun temel taşlarından birini oluşturduğunu hatırlatmaktadır. Sözleşme’nin 10. maddesinin 2. fıkrası saklı kalmak kaydıyla, ifade özgürlüğü, yalnızca hoş karşılanan veya zararsız ya da önemsiz olarak kabul edilen “fikirler” veya “bilgiler” için değil, aynı zamanda devleti veya toplumun herhangi bir kesimini inciten, şaşırtan veya endişelendiren fikir veya bilgiler için de geçerlidir: “Demokratik toplumun” vazgeçilmez unsurları olan çoğulculuk, hoşgörü ve açık görüşlülük bunu gerektirmektedir. Sözleşme’nin 10. maddesinde belirtildiği üzere, bu özgürlüğe dar yorumlanması gereken istisnalar getirilmiştir ve bu özgürlüğü kısıtlama ihtiyacı ikna edici şekilde kanıtlanmalıdır (*Lindon, Otchakovsky-Laurens ve July / Fransa*, [BD], no. 21279/02 ve 36448/02, § 45, AİHM 2007-IV).

43. Mahkeme, ardından Sözleşme’nin 10. maddesinin 2. fıkrası anlamında “gerekli” sıfatının, “zorunlu sosyal ihtiyaç” anlamına geldiğini anımsatmaktadır. Sözleşmeci devletler bu tür bir ihtiyacın varlığını değerlendirirken belli bir takdir yetkisine sahiptirler. Ancak kararlar bağımsız bir mahkeme tarafından verilse bile, AİHM, hem kanun hem de kanunu uygulayan kararlar üzerinde denetimini yine gerçekleştirmektedir. Mahkeme, dolayısıyla “sınırlamanın” Sözleşme’nin 10. maddesi ile korunan ifade özgürlüğüyle bağdaşıp bağdaşmadığının incelenmesi hususunda son karar verme yetkisine sahiptir.

44. AİHM, ayrıca görevinin, bu kontrolü yaparken yetkili ulusal mahkemeleri ikame etmek değil, bu mahkemeler tarafından kendi takdir yetkileri çerçevesinde verilen kararları Sözleşme’nin 10. maddesi açısından incelemek olduğunu yeniden dile getirmektedir. Mahkeme’nin davalı devletin bu yetkisini iyi niyetle, ihtimam göstererek ve makul şekilde kullanıp kullanmadığını araştırmakla yetinmesi gerektiği sonucuna

varılmamaktadır: Mahkeme, ulusal yetkililer tarafından müdahalenin haklı gösterilmesi amacıyla ileri sürülen gerekçelerin “yerinde ve yeterli” ve müdahalenin izlenen meşru amaçla orantılı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla ihtilaf konusu müdahaleyi davanın bütünü ışığında değerlendirmelidir (Bk., diğer birçoğu arasında, *Goodwin / Birleşik Krallık*, 27 Mart 1996, § 40, *Karar ve Hükümler Derlemesi* 1996-II). Bu nedenle Mahkeme, ulusal yetkililerin kuralları Sözleşme’nin 10. maddesinde belirtilen ilkelere uygun olarak ve özellikle yeterli ve yerinde gerekçelere dayanarak uyguladığı konusunda ikna olmalıdır (Bk., diğer birçoğu arasında, *Fressoz ve Roire / Fransa* [BD], no. 29183/95, § 45, AİHM 1999-I ve *Ceylan / Türkiye* [BD], no. 23556/94, § 32, AİHM 1999-IV).

45. Bu bağlamda ve somut olaya ilişkin olayları dikkate alarak Mahkeme, Sözleşme’nin 10. maddesine ilişkin içtihadından ileri gelen ilkelerin aynı zamanda ulusal güvenliği ve kamu güvenliğini sağlamak amacıyla terörle mücadele çerçevesinde ulusal yetkililer tarafından alınan tedbirlere de uygulandığını hatırlatmaktadır.

46. AİHM, somut olayda başvuranların bu ölümlerin devlet tarafından yaşam hakkına riayet edilmediğini gösterdiği yönündeki görüşlerini ifade etmek için ve güvenlik güçleriyle aralarında yaşanan çatışma sırasında on yedi kişinin ölümüne tepki olarak düzenlenen protesto gösterisi sırasında düşüncelerini ifade ettiklerini gözlemlemektedir. Bu vesileyle, başvuranlar yukarıda geçen 7 ve 12. paragraflarda belirtilen sloganları atmışlardır.

47. Mahkeme, ceza yargılamasının sonunda, Terörle Mücadele Kanunu’nun 7. maddesinin 2. fıkrası uyarınca yasadışı örgüt lehine propaganda yapma nedeniyle başvuran, İbrahim Yaylalı’nın on ay ve diğer başvuran Merve Yavuz’un ise yirmi ay hapis cezasına mahkûm edildiğini kaydetmektedir.

48. Mahkeme, Sözleşmeciler devletlerin terörizmin ve özellikle terör suçlarının oluşturduğu alenen teşvikin önlenmesi amacıyla etkili tedbirler alabilecekleri konusunda herhangi bir şüphe bulunmadığını

anımsatmaktadır. Esasen ülkenin neresinde olursa olsun hüküm süren durumun hassasiyetini ve şiddeti arttırabilecek eylemler karşısında devletin dikkatli olma gerekliliğini göz önünde bulunduran yetkili otoriteler, terörle mücadele ve güvenlik konularından tedbirler alabilmektedirler (Bk., *mutatis mutandis*, anılan *Ekin Derneği*, § 63). Bu bağlamda, AİHM, her davanın kendine özgü koşullarını ve devletin sahip olduğu takdir yetkisini dikkate alarak, bireyin ifade özgürlüğü temel hakkı ile terör örgütlerinin eylemlerine karşı demokratik bir toplumun kendisini koruma yönündeki meşru hakkı arasında adil dengeye uyulup uyulmadığını araştırmalıdır (*Zana / Türkiye*, 25 Kasım 1997, § 55, *Derleme* 1997-VII, *Karataş / Türkiye* [BD], no. 23168/94, § 51, AİHM 1999-IV, *Yalçın Küçük / Türkiye*, no. 28493/95, § 39, 5 Aralık 2002 ve *İbrahim Aksoy / Türkiye*, no. 28635/95, 30171/96 ve 34535/97, § 60, 10 Ekim 2000). Mahkeme, bu raporda, yalnızca hükümetin politikasıyla ilgili eleştirinin söz konusu olduğu davalarda, terörle ilişkili suçlamalarda bulunmaktan kaçınmak amacıyla terör kavramının ulusal yetkililer tarafından dikkatlice tanımlanması gerektiğini vurgulamaktadır.

49. Bu durumda, AİHM, olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin 2. fıkrasında terör örgütü propagandası kavramının tanımlanmadığını tespit etmektedir. Bu boşluk ulusal mahkemelerin içtihadı ile gittikçe doldurulabilmektedir. Bununla birlikte, Hükümet Sözleşme'nin gereklerini karşılayan bir içtihat sunamamıştır. Hükümet, özellikle bir ifadenin terör örgütü propagandası olarak değerlendirilmesine neden olacak gerekçeleri belirtmemiştir.

50. Mahkeme, 30 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe giren Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin 2. fıkrasına ilişkin değişikliği dikkate almaktadır. Bu hükmün yeni hali, terör örgütlerinin zorlama, şiddet ya da tehdit yöntemlerini meşrulaştırma, yüceltme veya teşvik etme niteliği taşıyan her türlü propagandanın cezalandırılmasını öngörmektedir.

51. Mahkeme, propagandanın kamuoyunun olaylar, kişiler ve davalara ilişkin algısını etkileyerek, tek yönlü bilgilerin belirlenen şekilde yayılması

olarak tarif edildiğini ortaya koymaktadır. Bilgilerin tek yönlü olması, ifade özgürlüğünü sınırlandırmak için *per se* bir neden değildir. Sınırlama, özellikle istenildiği şekilde davranmaları ve düşünceleri için etkilenebilecek kişilere veya gruplara terörün zorla kabul ettirilmesini önlemek amacıyla öngörülebilmektedir. Böylelikle AİHM, terör örgütüyle birlikte bazı tanımlama şekillerinin ve özellikle terör örgütünün yüceltilmesinin teröre destek, şiddet ve kine teşvik olarak değerlendirilebileceğini kabul etmektedir. Üstelik Mahkeme, saldırı failini öven mesajların yayılması, mağdurların aşağılanması, terör örgütlerine mali kaynak sağlanması yönündeki çağrı veya diğer benzer davranışların terör şiddetini teşvik edici eylemleri oluşturabileceğini de kabul etmektedir (Bk., yukarıda geçen 24 ve 26. paragraflar). Bu koşullar altında, Sözleşme'nin 10. maddesi bu tür bir sınırlamayı engellememektedir. Ancak böyle bir sınırlama, Mahkeme tarafından en titiz şekilde incelenecektir (Bk., *mutatis mutandis*, anılan *Ekin Derneği*, § 56).

52. Mahkeme, ardından bu durumda Yargıtay tarafından onanan Ağır Ceza Mahkemesi kararının gerekçelerine göre, başvuruları mahkûm etmek için ulusal mahkemelerce ilgililerin yasadışı örgüt üyeleri tarafından şiddet kullanımını kınamadıklarının ve dolayısıyla ilgililerin yasadışı örgüt lehine propaganda yaptıklarının kabul edilmesi gerektiğinin vurgulandığını tespit etmektedir. Mahkeme, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasının kamu yararına ilişkin sorunları kapsayan alanlarda ifade özgürlüğünün sınırlandırılmasına çok az yer bıraktığını hatırlatmaktadır (bk., diğerleri arasında, *Sürek / Türkiye* (no. 1), [BD], n° 26682/95, § 61, AİHM 1999-IV). Mahkeme ayrıca kabul edilebilir eleştiri sınırlarının özel bir bireye nazaran Hükümet bağlamında daha geniş olduğunun altını çizmektedir (Bk., *mutatis mutandis*, *Yazar ve diğerleri / Türkiye*, no. 22723/93, 22724/93 ve 22725/93, § 58, AİHM 2002-II). Demokratik bir sistemde, Hükümetin eylemleri ya da ihmalkârlıkları yalnızca yasama ve yargı organlarının değil aynı zamanda kamuoyunun da sıkı denetimi altındadır. Somut olayda,

AİHM, yukarıda belirtilen ölümlerin ardından başvuranların gösterdiği tepkinin resmi makamlarca işlenen eylemlere yönelik eleştiri olarak incelendiğini ancak tepkinin şiddet kullanımına, silahlı direnişe veya ayaklanmaya teşvik etmediğini (*Savgın / Türkiye*, no. 13304/03, § 45, 2 Şubat 2010 ve *Gerger / Türkiye* [BD], no. 24919/94, § 50, 8 Temmuz 1999) ve nefret söylemi oluşturmadığını kaydetmektedir. Bu bağlamda Mahkeme, başvuranların tepkisinin teşhis edilen kişilere, özellikle güvenlik gücü mensupları ve ailelerine karşı derin ve irrasyonel nefreti aşılıyarak şiddeti destekleyici nitelikte olmadığını altını çizmektedir (Bk., *a contrario*, anılan *Sürek*, § 62). Eleştiriler ile söz konusu sloganların içeriğine ilişkin tespitlerini göz önünde bulunduran Mahkeme'nin, ulusal mahkemelerin terör örgütü lehine propaganda yaptıkları gerekçesiyle başvuranların mahkûm edilmelerine neden olan değerlendirmelerine katılamamaktadır. AİHM'e göre ulusal mahkemelerin başvuranları mahkûm etmek için dayandığı olaylar bu tür bir mahkûmiyeti haklı göstermek için yeterli değildir.

53. Başvuranların ceza mahkûmiyetlerinin “zorunlu sosyal ihtiyaca” karşılık gelmediği sonucuna varılmaktadır.

54. Mahkeme'ye göre verilen cezaların türü ve ağırlığı, müdahalenin orantılı olup olmadığının değerlendirilmesi söz konusu olduğunda göz önüne alınacak unsurlardır (Bk., diğer birçoğu arasında, anılan *Ceylan*, § 37, ve *Mehdi Zana / Türkiye* (no. 2), no. 26982/95, § 36, 6 Nisan 2004). Somut olayda, Mahkeme, başvuranlara verilen cezanın ağırlığını - on ay ve yirmi ay hapis cezaları - vurgulamaktadır. Bu bağlamda, AİHM, özellikle muhaliflerinin haksız eleştiri ve saldırılarına cevap verilmesi için başka araçların bulunması halinde, Hükümetin sahip olduğu egemen konumun cezai işlemlere başvurulması konusunda bir sınırlamanın uygulanmasını zorunlu kıldığını hatırlatmaktadır (Anılan, *Karataş*, § 50). Aslında, demokratik bir devletin mercileri, somut olayda açıklamaların Sözleşme'nin 2. maddesi ile korunan yaşam hakkıyla ilgili olması bakımından resmi

otoriteler tarafından işlenen eylemlere dair eleştiriye müsamaha göstermelidirler.

55. Sonuç olarak, bu değerlendirmeler ışığında, Sözleşme'nin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

56. Başvuranlar, mahkûm edilmeleriyle sonuçlanan ceza davasına ilişkin olarak, davalarının makul süre içerisinde görülmediğini iddia etmektedirler.

57. Hükümet, bu iddiayı kabul etmemektedir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

58. Mahkeme, *Ümmühan Kaplan / Türkiye* davasında (no. 24240/07, 20 Mart 2012) pilot karar usulünün uygulanmasının ardından Türkiye'de yargılama süresine ilişkin şikâyetler için tazminata ilişkin yeni bir hukuk yolunun oluşturulduğunu saptamaktadır. Mahkeme, *Turgut ve diğerleri / Türkiye* kararında (no. 4860/09, 26 Mart 2013), bu yeni hukuk yolunun iç hukuk yollarının tüketilmesi amacıyla dikkate alınması gerektiği kanısına varmıştır. Bu karara varırken, Mahkeme özellikle bu yeni hukuk yolunun *a priori* erişilebilir ve konuya ilişkin şikâyetlerin giderilmesine yönelik makul bakış açıları sunabilecek nitelikte olduğunu değerlendirmiştir.

59. Mahkeme, aynı zamanda *Ümmühan Kaplan* pilot kararında (anılan, § 77), Hükümete daha önce tebliğ edilen bu tür başvuruların incelemesini normal usule göre sürdürebileceğini belirttiğini hatırlatmaktadır. Ayrıca Hükümetin somut olayda bu yeni hukuk yoluna ilişkin herhangi bir itiraz ileri sürmediğini kaydetmektedir.

60. Daha önce belirtilenler ışığında Mahkeme mevcut başvurunun incelemesini sürdürmeye karar vermiştir. Ancak Mahkeme, bu sonucun

gönderilen diğer başvurular bakımından Hükümet tarafından muhtemelen ileri sürülebilecek benzer bir itirazın incelenmeyeceği anlamına gelmediğini hatırlatmaktadır.

61. Sözleşme'nin 6. maddesi bağlamındaki şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrası anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını tespit eden Mahkeme, şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

A. Esas hakkında

62. Hükümet, davanın karmaşıklığı göz önünde bulundurulduğunda, ihtilaf konusu yargılama süresinin makul olmadığını kabul edilemeyeceğini ileri sürmektedir.

63. Başvuranlar, Hükümetin iddialarını reddetmektedir.

64. Mahkeme, dikkate alınacak sürenin 25 Haziran 2005 tarihinde başladığını ve 8 Temmuz 2010 tarihinde sona erdiğini kaydetmektedir. Dolayısıyla ceza mahkemelerinde yürütülen yargılama, iki dereceli yargılamada yaklaşık beş yıl sürmüştür.

65. AİHM, yargılama süresinin makul olup olmadığının, davanın koşullarına göre ve içtihadında belirtilen kriterler, özellikle davanın karmaşıklığı ile başvuran ve yetkili makamların tutumu dikkate alınarak değerlendirildiğini hatırlatmaktadır (Bk., diğer birçoğu arasında, *Pelissier ve Sassi / Fransa* [BD], no. 25444/94, § 67, AİHM 1999-II).

66. Mahkeme, aynı zamanda mevcut davadaki sorunlara benzer sorunların ileri sürüldüğü pek çok davada Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna vardığını anımsatmaktadır (*Danespayeh / Türkiye*, no. 21086/04, 16 Temmuz 2009). Mahkeme, kendisine sunulan bütün unsurları inceledikten sonra, Hükümetin mevcut durumda kendisini farklı bir sonuca götürecek herhangi bir olay ya da delil sunmadığı kanaatindedir. Konuya ilişkin içtihadını dikkate alan Mahkeme, somut

olayda ihtilaf konusu ceza yargılamasının süresinin aşırı olduğu ve “makul süre” gerekliliğini karşılamadığı kanısına varmıştır.

67. Dolayısıyla, Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrası ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

68. Sözleşme’nin 41. maddesi uyarınca;

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci tarafın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

69. Maruz kaldıkları manevi zarar bağlamında başvuran, Merve Yavuz, 25 000 Avro ve başvuran, İbrahim Yaylalı ise 15 000 Avro talep etmektedir.

70. Hükümet bu iddiaları kabul etmemektedir.

71. Mahkeme, manevi zarar bağlamında başvuranlardan her birine 13 750 Avro ödenmesi gerektiği kanısındadır.

B. Masraf ve giderler

72. Başvuranlar, aynı zamanda yerel mahkemeler ve AİHM önünde yaptıkları masraf ve giderler için 7 316 TL (yaklaşık 3 150 Avro) talep etmektedirler. Başvuranlar, tercüme, posta ve Sekreteryaya masrafları için 270 TL (yaklaşık 115 Avro) talep etmektedirler. Kanıtlayıcı belge olarak, avukatlık ücretlerine ilişkin makbuzların kopyalarını sunmaktadırlar.

73. Hükümet, bu meblağları kabul etmemektedir.

74. Mahkeme, yerleşik içtihadına göre, bir başvurana yaptığı masraf ve harcamaların; yalnızca doğruluğunun, gerekliliğinin ve ödenen miktarların makul olduğunun ispatlanması halinde iade edilebileceğini hatırlatmaktadır. Somut olayda, elinde bulunan belgeleri ve içtihadını dikkate alan Mahkeme, masraf ve giderler için başvuranlara müştereken 3.265 Avro ödenmesinin makul olacağını değerlendirmektedir.

C. Gecikme faizi

75. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygun olduğu sonucuna varmaktadır.

BU GEREKÇELERLE, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğine;
3. Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğine;
4. a) Davalı devletin, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk Lirasına çevrilmek üzere, Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde başvuranlara aşağıdaki miktarları ödemekle yükümlü olduğuna:
 - i. ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, başvuranlardan her birine manevi tazminat olarak 13.750 Avro (on üç bin yedi yüz elli Avro);

ii. başvurular tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, masraf ve giderler için başvurulara müştereken 3.265 Avro (üç bin iki yüz altmış beş Avro);

b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak, ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddine *karar verir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş; İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 7 Aralık 2013 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan